

Adult Education and Citizenship Participation Educația adulților și participare cetățenească

Maria-Ionela BULĂU, Ministerul Informațiilor Publice

Abstract

The term of education is difficult to define. Adult education also does not have a clear definition. Community education emphasizes the community over the individual with regards to educational programs; the purpose of community education is to “work for change and improvement in community life”. Community development is seen by some as a sub-division of Adult Education and involves members of a particular community working to define and implement goals and objectives that strive for change within that community. Adult education contributes decisively to the full participation of the masses of the people in their own development and to their active control of social, economic, political and cultural change. Adult education is a vehicle of social action.

Termenul de educație este dificil de definit deoarece are accepțiuni specifice de la o societate la alta, suferind, apoi, modificări o dată cu trecerea timpului. Asemeni termenului de educație, educația adulților nu are o definiție clară. Limitele care determină cine este considerat adult depind de acțiuni, activități și/sau responsabilități. De-a lungul anilor au fost propuse mai multe definiții care încearcă să armonizeze diferite contexte politice sau economice, însă cea mai citată a fost cea propusă de UNESCO și aprobată formal în 1976:

„Dezvoltarea comunitară este procesul prin care eforturile oamenilor sunt unite cu cele ale autorităților guvernamentale pentru îmbunătățirea condițiilor economice, sociale și culturale și să facă posibil ca acestea să contribuie în întregime la progresul național. Acest proces complex este ansamblul a două elemente esențiale: participarea oamenilor înșiși la efortul de a-și îmbunătăți propriul nivel de trai, cu cât mai multă încredere în propriile lor inițiative, și prevederea de servicii tehnice și de alt tip pentru încurajarea inițiativelor, a auto-ajutorării și a cooperării.”

Pe plan mondial încă din 1984 la Conferința „Rekindling Commitment” (USA) educatorii și-au afirmat „credința în educația adulților ca o forță puternică pentru schimbarea socială”. Dezvoltarea comunitară este văzută de unii autori ca o subdiviziune a educației adulților, ea implicând membrii unei anume comunități care se străduie să definească și să implementeze scopurile și obiectivele ce contribuie la schimbarea acelei comunități. Nadien Godkewitsch, lucrător în cadrul dezvoltării comunitare din Toronto definea dezvoltarea comunitară prin următoarele: procesul prin care oamenii se adună, trecând peste diferențele dintre ei, pentru a identifica problemele sociale, a lucra și a găsi împreună soluții la acestea.

În mod ideal dezvoltarea comunitară este:

- praxis (locul unde teoria și practica se întâlnesc);
- participare și definirea procesului prin participanți (nu o abordare pe verticală);
- un proces transformator (în mod optim ușurarea unor forme de opresiune sau subordonare);
- autorizare (oamenii învață unii de la alții ce trebuie să aibă în comun, ce tipuri de probleme împart, iar apoi încep să lucreze asupra definirii problematicii și a găsirii soluțiilor).

Implicarea cetățenilor este un element fundamental al procesului democratic. Educația adulților este un factor esențial pentru crearea unei societăți democratice. Absența ei lasă deciziile în mâna unei elite educate, promovând un cult al experților, erodând ordinea socială democratică. Participarea democratică înseamnă că cetățenii învață să reflecteze critic asupra problemelor publice și să determine prin acțiunea colectivă schimbări în politicile și practicile neadecvate pentru libertate, democrație, justiție socială, drepturile omului.

Comunicarea este primul cuvânt al lecției privind participarea cetățenească. Această comunicare se realizează în dublu sens: administrație – cetățean și cetățean – administrație. În procesul de administrare, persoanele oficiale alese, reprezentanții lor, persoanele numite servesc cetățenii, comunicând cu aceștia. Cetățenii, de asemenea, nu așteaptă alegerile pentru a-și exprima punctele de vedere. Într-o administrație deschisă și democratică cetățenii joacă un rol vital, aceștia asistând și informând administrația în legătură cu necesitățile, așteptările și opiniile lor. Creșterea gradului de participare cetățenească este determinată – printre altele – de conștientizarea cetățeniei locale. Acest lucru este posibil prin intensificarea sentimentului apartenenței la o comunitate locală, preocupată de necesitățile sale, deschisă și democratică. Sectorul asociativ joacă în acest sens un rol determinant și coeziv pentru comunitățile locale.

Participarea cetățenească pune în evidență o gamă largă de forme în care locuitorii participă la dezvoltarea comunității. Formele de participare sunt:

- participarea la luarea deciziilor;
- participarea la evidențierea nevoilor și stabilirea priorităților;
- participarea privind contribuția prin muncă, cu teren sau materiale;
- participarea prin contribuție financiară, prin asumarea responsabilităților.

Tehnicile și instrumentele pentru participarea cetățenească sunt modalități la care apelează atât administrația, cât și cetățenii pentru a se informa. Dintre acestea enumerăm câteva: întrunirile publice, forumul, anunțurile publice, sondajul de opinie, căsuța poștală a cetățeanului, grupuri de discuție și întruniri cu caracter neoficial, colaborarea cu mass-media – considerată ca fiind modalitatea cea mai importantă pentru lărgirea dialogului dintre cetățeni și administrație -, colaborarea cu organizațiile nonguvernamentale locale, comisii consultative ale cetățenilor, centrul de informații pentru cetățeni sau centrul pentru relații cu publicul.

Proiectele de dezvoltare comunitară sunt facilitate în realizarea lor de mai mulți factori. Deși condițiile pentru succes variază, fiind în funcție de nevoile comunității, există anumite componente care sunt esențiale pentru asigurarea acestui succes. Mai întâi proiectele să fie cuprinzătoare, nevoile comunității să fie evaluate folosind metode de cercetare participative. Astfel se va asigura implicarea locuitorilor în activitățile proiectului. Dacă sunt în mod adecvat informați și implicați, ei se vor opune mai puțin implementării proiectelor inovative. În al doilea rând să aibă o viziune pe termen lung pentru comunitate, în mod special cu privire la tipul de impact pe care-l vor avea în comunitate. Este important pentru

locuitori să fie parteneri în proiect și să fie determinați să-l susțină. În același timp este necesar să existe resursele care să îl mențină. În al treilea rând, cheia constă în lucrul în parteneriat cu grupuri care deja au lucrat la probleme asemănătoare, iar pentru a rămâne într-o relație de cooperare este de dorit ca scopurile acestora să se întâlnească. În al patrulea rând este util să cercetăm alte comunități și strategiile pe care le-au utilizat. Ceea ce se consideră a fi o problemă, în vecinătatea ta poate că a fost rezolvată într-un mod unic: în țară sau în străinătate. În sfârșit, poate fi avantajos să avem un ajutor din sectorul privat. Acesta poate susține comunitatea cu resursele necesare, dar poate avea și o altă perspectivă asupra implementării proiectului.

Obstacolele care pot împiedica dezvoltarea comunitară sunt cele care se referă la lipsa de parteneriate printre membrii comunității, o versiune neunificată, strategii eronate de publicitate, nereprezentarea grupurilor comunitare, lipsa accesului la informații și facilități, dificultăți ale procesului democratic, lipsa de participare și de motivare, lipsa resurselor și a cunoștințelor în acea comunitate. De asemenea este necesar să fim atenți inclusiv asupra practicilor în termeni de limbă și alfabetizare, abilități, rasă, clasă, gen, sex și etnie.

Dezvoltarea comunitară privită ca proces mai amplu poate include punctele de vedere și nevoile populației tinere, a celor fără locuințe, a rezidenților, ale angajaților care lucrează în acea comunitate și ale proprietarilor de afaceri. Ideea de dezvoltare comunitară pentru un grup poate fi opusă celei pe care o deține un altul. Este foarte important să examinăm problemele de reprezentare și ale cui puncte de vedere sunt evaluate și de ce.

Lipsa accesului la informare sau lipsa accesului la întâlnirile comunității poate fi un obstacol. Chiar având acces la întâlnirile comunității, informare și reprezentare egală, stilul de comunicare care este valorizat poate împiedica sau exclude anumite voci. Procesul democratic în general ar trebui examinat dacă într-adevăr include pe fiecare din comunitate și dacă nu, de ce nu. Un alt obstacol ar putea fi ora din zi când au loc întâlnirile, dacă acestea au loc în zilele de lucru, seara sau la sfârșit de săptămână. Locul poate fi de asemenea un impediment dacă adunările se desfășoară în spații greu accesibile. Participarea și motivarea sunt de asemenea obstacole potențiale ale procesului de dezvoltare comunitară. Cine este implicat în proces și de unde provine implicarea și motivarea? De ce nu sunt toți implicați și de unde provine lipsa interesului sau a motivării? Cum poate fi acest proces făcut mai accesibil pentru fiecare? Relevanța proiectului pentru membrii comunității poate fi un factor care să influențeze motivația și participarea. Deși poate fi extrem de dificil, există multe tipuri de inițiative care pot fi aplicate pentru ca procesul de dezvoltare comunitară să fie mai accesibil și mai interiorizat de către fiecare din cei implicați.

Două exemple de studii de dezvoltare comunitară.

I. Lakeshore Community Audit Project (LCAP)

Proiectul de audit Lakeshore Community (LCAP) a fost lansat în 1998 cu obiectivul de a îmbunătăți calitatea vieții în Lakeshore, localizată în partea de sud-vest a Toronto. Proiectul a fost formulat de un grup de oameni care locuiau și/sau munciau în acea zonă. Ei doreau să știe cui se datorează schimbările majore care i-au ocolit. Acestea includeau: creșterea șomajului datorat închiderii întreprinderilor, marginalizarea noilor imigranți care au fost mutați în acea zonă. Proiectul LCAP includea metode de cercetare participative și extinderea implicării comunitare.

Unul din rezultatele proiectului LCAP a fost completarea unui Raport asupra calității vieții în Lakeshore, care a fost publicat și distribuit la peste 10.000 de proprietari din zonă. Membrii comunității au adunat informații organizând ateliere de lucru, investigații, cercetări, focus-group-uri și analiza studiilor anterioare. Prin implicarea în proiectul LCAP membrii comunității au înțeles mai bine responsabilitățile și provocările comunității, au fost înclinați să-și asume un rol de lider. S-a creat, de exemplu, un grup de voluntari care s-au ocupat de problemele legate de locuire. Ei au obținut fonduri pentru un Centru de Ajutor pentru Locuire. LCAP a câștigat și un premiu pentru impactul pozitiv pe care l-a avut munca sa în Lakeshore.

II. Vocea Femeilor – Senegal

Siggil Jigeen – în limba wolof- înseamnă emanciparea femeilor. În Senegal este numele unei rețele în creștere care coordonează, susține, reprezintă și apără organizații care sunt preocupate și promovează drepturile femeilor din Senegal. Obiectivele acestor 14 grupuri, unele dintre ele de ambele sexe, altele doar de femei, promovează și susțin drepturile femeilor, cu predilecție asupra a trei priorități:

- integritatea fizică și morală a femeilor;
- exercitarea drepturilor lor politice;
- exercitarea drepturilor lor legale.

Bibliografie

Selman, Gordon, Mark Selman, Michael Cooke, & Paul Dampier (Eds.), 1998, *Terms and Functions. In The Foundations of Adult Education in Canada. Toronto: Thompson Educational Publishing Inc., Chapter 1*

National Human Development Report – Romania, 1997, redactat de UNDP

Heaney, Thomas: «*When Adult Education Stood for Democracy*» *Adult Education Quarterly*, 43, no. 1

UNESCO, 1980[1976]p., *Recommendation on the Development of Adult Education*, published in Canada (Ottawa : Canadian Commission for UNESCO)